

Foto: Thomas de Lange/Wenck

Status og råd

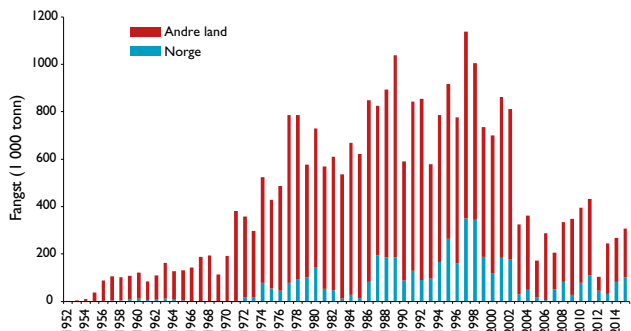
Fra 2011 har ICES delt tobisbestandene i Nordsjøen, ved Shetland og Skagerrak/Kattegat inn i sju separate bestandsområder. I tillegg har Norge hatt en nasjonal områdebasert forvaltning av tobis i norsk økonomisk sone (NØS) siden 2010. Den norske forvaltningsmodellen ble evaluert i 2014. Konklusjonen var at forvaltningen skulle fortsette med noen endringer i områdeinndelingene (se kart bakerst i rapporten).

Tobisfisket var stengt i norsk sone i 2009, men en god rekruttering av 2009-årsklassen gav en kvote på 50 000 tonn i 2010, 90 000 tonn i 2011 og 42 000 tonn i 2012 i norsk sone. Dårlig rekruttering av 2010–2012-årsklassene medførte en kvote på kun 20 000 tonn i 2013, mens en sterk rekruttering av 2013-årsklassen gav en kvote på 90 000 tonn i 2014. I kombinasjon med en middels sterk rekruttering av 2014-årsklassen, ble kvoten i 2015 satt til 100 000 tonn. Fiskeriet ble begrenset til underområder i områdene 1–3 i 2010–2012, område 3 i 2013, område 2–4 i 2014 og område 1–4 i 2015. I tillegg har noen underområder i 4 og 5 vært åpne for prøvefiske enkelte år for et begrenset antall fartøy.

Gytebestanden i Doggerbank-området (ICES tobisområde 1) fluktuerte uten noen spesiell trend fram til slutten av 1990-tallet. Fra 2000 til 2006 svingte bestanden rundt kritisk grense (160 000 tonn), men har siden 2007 vært innenfor sikre biologiske grenser. De årlige landingene har variert mellom 46 000 og 312 000 tonn siden 2010. Utviklingen i tobisbestanden i sørøstre del av Nordsjøen (ICES tobisområde 2) fulgte i stor grad mønsteret fra tobisområde 1. Bestanden i den sentrale østre del av Nordsjøen og Skagerrak (ICES tobisområde 3) lå til dels betydelig under kritisk grense (100 000 tonn) i 2001–2007, og heller ikke i 2011–2012 var det grunnlag for noen kvote i dette området. Det har vært knyttet stor usikkerhet til bestandsvurderingene i tobisområde 3 siden datagrunnlaget har vært relativt dårlig, men de norske akustiske toktene og bedre datatilgang fra det norske kommersielle fiskeriet har forbedret denne situasjonen. En god rekruttering av 2013-årsklassen medfører at situasjonen for tobisbestanden i dette området er bedret. Også 2014-årsklassen var sterk.

Fiskeri

Danmark og Norge dominerer i tobisfiskeriet. Mellom 1990 og 2002 lå landingene gjennomsnittlig på 815 000 tonn, siden har de vært betydelig lavere. I NØS var nedgangen svært stor, med reduksjoner på 88–94 % i perioden 2003–2005 sammenlignet med 1994–2002. I EUs økonomiske sone var nedgangen i samme periode på 44–74 %. Først i seinere år er det satt kvoter for tobisfisket i Nordsjøen. I NØS er tobisfisket sterkt begrenset; det var et lite forsøksfiske i 2006, kvote- og områdebegrensninger i 2007 og 2008 og stengning i 2009. Med unntak av en liten svensk kvote i 2014 og 2015, har kun norske fartøy hatt tillatelse til å fiske tobis i norsk sone siden 2010. I 2015 ble det fisket 100 900 tonn i NØS. Til tross for at det benyttes finmasket trål i tobisfisket (mindre enn 16 mm) har bifangstene vært lave, med unntak av innblanding av makrell i 2012 og 2013.

Utvikling i rapportert fangst av tobis fra Nordsjøen.

Development in reported catch of sandeel in the North Sea.

Kontaktperson: Espen Johnsen | espen.johnsen@imr.no

Tobis – *Ammodytes marinus* – Sandeel

Andre navn: Havsil

Familie: Ammodytidae

Gyteområde: Vikingbanken til danskekysten, Dogger, Storbritannia og ved Shetland

Leveområde: Som gyteområde

Føde: Små planktoniske krepser (raudåte), fiskeegg og -yngel

Levetid: Blir sjelden over 10 år

Maks størrelse: 24 cm og 0,1 kg

Særtrekk: Gjemmer seg ved å bore seg ned i sandbunnen

Nøkkeltall:

KVOTERÅD 2016: foreløpig kvote i norsk sone av Nordsjøen: 40 000 tonn

KVOTE 2015: I norsk sone: 100 000 tonn / total EU-kvote: 357 219 tonn

FANGST 2015: Totalt ble det landet 307 300 tonn (EU: 206 400 tonn, Norge: 100 900 tonn)

FANGSTVERDI 2015, NORSKE FARTØY: 202 millioner

Fakta om bestanden:

Tobis er et samlebegrep for flere arter innen silfamilien. Havsil er den viktigste i fiskeriet i Nordsjøen. På engelsk blir havsil kalt "sandeel", sandål, et navn som må sies å være meget dekkende for denne fiskens fascinerende atferd og biologiske egenart. Den sølvglinsende, åleformete fisken holder nemlig til på sandbunn, der den tilbringer store deler av tida nedgravd. Tobis er utbredt i klart avgrensede felt, der bunnforholdene tillater den å grave seg ned. Etter en lang dvaleperiode kommer den radmagre tobisen ut av sanden i april i tette stimer for å beite på små, næringsrike krepser i de frie vannmassene. Selv er den føde for en lang rekke arter av fisk, fugl og sjøpattedyr. Når kvelden faller på vender tobisen tilbake til sitt skjul i sanden. Da er den ikke lenger tilgjengelig for fangst, og i tillegg er den godt beskyttet fra å bli spist. Omkring St. Hans har tobis som er ett år og eldre vanligvis bygget opp tilstrekkelige fettreserver til å gå i dvale på nytt, mens årets yngel gjerne fortsetter å beite utover høsten. Ved nyttårstider kommer tobis som er to år og eldre ut av sanden for å formere seg. De befruktete eggene avsettes i sanden, mens nyklekte larver flyter fritt i vannet. Straks etter gyting vender tobisen tilbake til sitt trygge skjul i sanden.